

Työehdot/Björkbacka

11.3.2026

Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Kirjallinen kuulemispyyntö 4.3.2026

VNS 11/2025 vp Valtioneuvoston selonteko: Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma**Ääriskenaariot eivät tue parhaalla mahdollisella tavalla päätöstentekoa**

Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman skenaarioista minkään ei oleteta edustavan todennäköistä tulevaisuuden kuvaa, vaan ne ovat ennemminkin ääriskenaarioita. Tämä teki niiden kommentoinnista vaikeaa sekä turhauttavaa. Koska mikään neljästä ei ole toivottava tulevaisuuden skenaario, keinojen pohtiminen tavoitteiden edistämiseksi tuntuu osittain keinotekoiselta. Ehkä tämä haaste olisi vältetty, jos skenaarioita olisi yhdistelty. Näin ne olisivat voineet tuottaa todennäköisempiä kehityskulkuja, joista voisi olla enemmän hyötyä poliittisessa päätöksenteossa.

Skenaariotyön kehikseksi vahvemmin Suomea sitovat sopimukset ja EU-lainsäädännön velvoitteet

Ilmastosuunnitelmassa pitäisi huomioida ilmastolain 9 pykälän velvoite kokonaisuudessaan. Nyt siinä keskitytään 2 pykälässä tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamisen osalta kasvihuonekaasuihin, päästöjen ja poistumien skenaarioihin, toimialakohtaisiin etenemisvaihtoehtoihin ja hyvin tiiviisiin arvioihin päästöjen ja nielujen pitkän aikavälin kehitysnäkymistä. Nämä ovat toki lain keskeisiä velvoitteita, mutta olisi ollut perusteltua huomioida paremmin myös lain sisältämät kansainvälisten sopimusten sekä EU:n lainsäädännöstä johtuvat velvoitteet, mm. CO₂-päästöjen vähentämis- ja nielujen vahvistamisvelvoitteet. Ääriskenaarioiden raamiksi olisikin ollut perusteltua asettaa globaali 1,5 - 2 asteen päästövähennystavoite sekä huomioida paremmin kansalliset hiilineutraalisuus 2035 ja EU:n ilmastotavoitteet päästökauppa-, taakanjako- ja maankäyttösektoreilla, vaikka ne eivät kaikki ulotukaan 2055 vuoteen asti.

Sosiaalinen ulottuvuus vahvemmin mukaan suunnitelmaan

Ilmastolain 2 pykälässä mainitut oikeudenmukaisuus ja kestävyystavoitteiden toteutuminen olisi pitänyt ottaa vahvemmin osaksi skenaarioanalyysijä. Näin vaihtoehtoisia malleja ja niiden vahvuuksia ja heikkouksia olisi helpompi verrata toisiinsa sosiaalisen ulottuvuuden, kuten esimerkiksi työllisyyskehityksen, työntekijöiden oikeuksien toteutumisen, ostovoimakehityksen ja yleisimminkin yhdenvertaisen hyvinvoinnin vahvistumisen näkökulmasta. Mm. YK:n Pariisin ilmastopöytäkirjassa ja ILO:n oikeudenmukaisten siirtymän periaatteissa Suomi on sitoutunut edistämään työntekijöiden perusoikeuksia, jotka turvaavat työntekijöille hyvälaatuiset työpaikat ja riittävän sosiaaliturvan osana oikeudenmukaista siirtymää kohti vähähiilistä yhteiskuntaa.

Työehdot/Björkbacka

11.3.2026

Arviot skenaarioiden kasvihuonekaasujen kokonaispäästöjen kehityksestä

On ongelmallista, että esitetyistä skenaarioista vain ympäristö edellä-skenaariossa saavutetaan Suomen hallituksen hiilineutraalisuustavoite vuoteen 2035 mennessä. Tämä johtunee siitä, että maankäyttösektorin käänne nielusta päästöksi on jätetty käytännössä käsittelemättä, sillä skenaariomallien pohjana on BAM, jossa hakkuiden vuotuiseksi määräksi on arvioitu jopa 80 miljoonaa m³ vuodessa.

Kaikissa neljässä mallissa (Suomi edellä, Markkinat edellä, Ympäristö edellä, Yhteiskunta edellä) kasvihuonekaasupäästöjen vähennykset painottuvat suurelta osin energiatuotannon sektorille, sähkön ja lämmön tuotantoon sekä öljynjalostukseen, jossa ohjaavina toimina on päästökauppa ja sen nouseva hinta. Myös SAK arvioi, että noin 2030 vuoteen asti näkymä ilmastotoimista on tämä, vaikka päästökauppaa haastetaankin valitettavasti EU:ssa parasta aikaa tavoitellen päästöyksiköiden hinnan laskua. Silti, siirtymä uusiutuvaan energiaan tapahtunee skenaarioissa ennakoituakin nopeammin.

Markkinat edellä - skenaariossa hiilidioksidin talteenoton merkitystä vaikea ennakoida

Markkinat edellä – skenaariossa hiilidioksidin talteenotolla voi olla merkittävä rooli ilmastomuutoksen hillinnässä, teknisten nielujen hyödyntämisen kokonaismäärä nousisi jopa - 10 Mt CO₂-ekv.:iin vuonna 2040 ja -17 Mt CO₂-ekv.:iin vuonna 2050. SAK ei usko hiilidioksidin talteenoton tulevan näin laajaan käyttöön, vaikka Suomessa on kiinnostusta teknisten nielujen käyttöön erityisesti metsäteollisuudessa ja energialaitoksilla. Teknisten nielujen kehittämisen ja hyödyntämisen esteenä on pitkään sen erittäin korkea hinta ja toisaalta teknologiasta hyötyvän yritysjoukon rajallisuus. Mallissa on elementtejä, joita on syytä edistää. Suomessa tulee investoida uuteen vihreään teknologiaan ja palveluihin ml. hiilen talteenotto sekä vientiin, mikä luo uusia työpaikkoja ja vahvistaa bkt:tä. Tässä visiossa pitäisi kuitenkin arvioida myös tullisodan tuomia riskejä, sillä niillä on vaikutuksia erityisesti suomalaisen kestävästä terästeollisuuden, kemiateollisuuden ja lääketeollisuuden kilpailukykyyn.

Suomi edellä- skenaario näivettäisi Suomen

Mallinnuksessa esitetyistä pitkän aikavälin-skenaariovaihtoehtoista ilmastolain asettamat kasvihuonekaasujen kokonaispäästöjen vähennystavoitteet vuosille 2030, 2040 ja 2050 saavutettiin muissa paitsi Suomi edellä -skenaariossa, jossa panostetaan muita vähemmän hiilinieluihin. Lisäksi päästökaupan hinta on alhainen ja liikenteen sähköistyminen jää maltilliseksi, sillä kannusteet ovat heikot. Tässä skenaariossa myös omavaraisuuteen tähtäävä maatalouspolitiikka johtaa korkeampiin päästöihin. Tämä skenaario on kauhukuva, joka on vältettävä, vaikka toimien lyhyen aikavälin vaikutus voisi olla kuluttajalle ja vihreän

Työehdot/Björkbacka

11.3.2026

siirtymän toimiin panostamatta jättäville taantuvilla yrityksillä suotuisa. Skenaariion mukaiset politiikkatoimet johtaisivat Suomen kestävä ja innovatiivisen elinkeinoelämän ja bkt:n näivettymiseen sekä lisääntyvään työttömyyteen erityisesti keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Lopputuloksena olisi myös vähemmän kestäviä työpaikkoja.

Ympäristö edellä- skenaariossa ei selviä kuka olisi oikeutettu kompensatioihin

Ympäristö edellä -skenaariion taustalla on ajatus laajasta muutoksesta politiikassa, taloudessa, yhteiskunnassa ja teknologioissa sekä arvoissa. Haasteena tässä skenaariossa ei ole pelkästään talouden ja turvallisuuden epävarmuudet sekä globaalit jännitteet, vaan myös se, kuinka ja kenelle oikeudenmukaista politiikkaa tehdään ja miten ihmiset saadaan tämän politiikan taakse. Kenen huolet siirtymässä tunnistetaan ja huomioidaan? Koska tässä skenaariossa on kyse koko talousjärjestelmän muutoksesta, olisi erittäin tärkeää pohtia miten ja kenelle siirtymäaikana kompensoidaan menetyksiä ja missä määrin. SAK:n arvion mukaan tarve yritysten, työntekijöiden, maanviljelijöiden jne. kompensatiotoimille olisi huomattava menoerä budjetissa.

Skenaariossa arvioidaan maankäyttösektorin olevan jopa -31 Mt CO₂-ekv. nettonielu 2035, mikä on ympäristöllisesti ja biodiversiteetin kannalta erittäin toivottava skenaario. Arviota ei saisi kuitenkaan jättää tähän, vaan pohtia skenaarion vaikutuksia erityisesti paperi- ja sahateollisuuteen ja työllisyyteen. Tietyillä alueilla Suomessa metsäteollisuuden osuus bkt:stä on edelleen huomattava, vaikkakin työpaikat ovat vähenneet huomattavasti jo parikymmentä vuotta.

Yhteiskunta edelle- skenaario jää hahmottomaksi

Yhteiskunta edelle- skenaariota on vaikea hahmottaa. Miten kyseessä voi olla oikeudenmukaisuutta edistävä skenaario, jos siinä ei tunnisteta esim. työntekijöitä yhtenä keskeisinä yhteiskunnan toimijaryhmänä ja työntekijöille oikeudenmukaisen siirtymän toimia keskeisinä onnistuneen politiikan elementteinä? Jää epäselväksi, minkälaisista yhteisöistä on kyse ja kuka niitä edustaisi skenaariossa, joka pyrkii irti nykyisestä talousmallista.

Taakanjakosektorin skenaariot liian optimistisia

Taakanjakosektorin päästöt vuoteen 2030 mennessä ovat eri skenaarioissa 17,6 – 18,5 Mt CO₂-ekv, joka on n. 1. Mt CO₂-ekv. suurempi kuin taakanjakosektorin päästövähennystavoite. Taakanjakosektorin sisällä eri skenaarioissa on eroavuuksia liittyen eritoten maatalouden ja kotimaan liikenteen päästöihin. Kaikkien skenaarioiden tavoitteen riittävyttä arvioidessa on huomioitava, että taakanjakoskenaariion perusskenaariion päästövähennystavoitteessa ei ole sisällä Orpon hallituksen liikennesektoritoimien päästöleikkauksia. Käytännössä päästökuilu on suurempi tavoitteen ja päätettyjen toimien välillä. Erityisesti kotimaan liikenteen osalta skenaarioissa onkin liikaa optimismia sen

Työehdot/Björkbacka

11.3.2026

suhteen, kuinka nopeasti päästöt saadaan laskevalle uralle. Arviomme mukaan liikenteeseen tarvittaisiin lisätoimia, jotta päästäisiin fossiilittoman tiekartan mukaiseen päästöttömyyteen vuonna 2045. Myös maatalouden päästöjen vähentämistarve on arvioitu skenaariossa keskimäärin hyvin maltilliseksi Ympäristö edellä – skenaariota lukuun ottamatta.

Skenaariot eivät tunnista maankäyttösektorin suuta nettovähenemää

Maankäyttösektorin päästö- ja poistumakehityksen kokonaisuus on Suomelle erittäin haastava. Suunnitelmassakin todetaan, että vuoden 2035 hiilineutraalisuustavoitteen toteutuminen edellyttäisi energia- ja ilmastostrategian kehitysarvion mukaista uraa selvästi suurempaa kokonaispäästöjen ml. maankäyttösektorin nettovähenemää, eli noin -34 Mt CO₂-ekv. vuonna 2035.

Onkin vaikea hahmottaa, miten kaikissa skenaarioissa on voitu päätyä siihen, että 2055 vuonna ja jo pian 2035 jälkeen maankäyttösektori olisi jälleen nielu, kun riittäviä toimia ei esitetä missään. Erityisen hämmäntävä on Markkinat edellä- skenaario, jossa maankäyttösektori on päästölähde koko tarkastelujakson aina vuoteen 2055 asti. Jotta näin tapahtuisi, tulisi se kansantaloudellisesti hyvin kalliiksi muiden toimialojen yrityksille ja Suomen kansantaloudelle.

Ilmastopaneelin mukaan hakkuiden lisääminen pysyvästi nykytasosta (73 miljoonaa m³ vuodessa) korkeammaksi vähentää metsien hiilinielua joka vuosi vähintään tämän vuosisadan ajan verrattuna siihen, että hakkuita ei lisättäisi (taustaskenaarioissa oletettu hakkuutaso 80 miljoonaa m³ vuodessa). Vastaavasti, pienentämällä hakkuita voitaisiin parantaa metsiemme hiilinielua vuosisadan ajan.

Hakkuumäärien väheneminen vaikuttaa työllisyyteen, BKT-kasvuun ja myös verokertymään. Toisaalta, kun viime vuosina Suomessa on hakattu keskimääräistä enemmän puuta, ei se ole parantanut paperilaitosten ja sahojen työllisyyttä. Päinvastoin, työllisyyskehitys erityisesti paperiteollisuudessa on ollut erittäin negatiivinen, kun linjoja ja jopa tehtaita on suljettu. Kun maankäyttösektorille mietitään lisätoimia hakkuiden pitämiseksi tieteellisen tutkimuksen mukaisella kestäväällä tasolla, on tärkeää hahmottaa toimien sosiaaliset, taloudelliset sekä ympäristölliset vaikutukset tasapainoisesti.

Päähuomiot toimialakohtaisista etenemisvaihtoehtoista

Toimialakohtaisissa etenemisvaihtoehtoissa logiikka vaikuttaa ymmärrettävältä energiajärjestelmien osalta eri vaihtoehtoissa. Arviomme mukaan kuitenkin Markkinat ensin -mallin painotus BECCS ja DACCS-teknologioihin voi tulla veronmaksajille hyvin kalliiksi suhteessa hyötyihin, vaikka tunnistamme tarpeen BECCS-teknologian kehittämiseksi. Suomi edellä -skenaariossa kiinnostavaa on panostaminen ydinvoimaan ja mm. vihreään vetytalouteen ja teräkseen.

Työehdot/Björkbacka

11.3.2026

Energian hankinnan osalta huomio kiinnittyy siihen, että kaikissa skenaarioissa primaarienergian kokonaiskulutus kasvaa valtavasti ja Markkinat edellä -skenaariossa se ei edes tasaannu vuoteen 2055 mennessä. Kasvu on sähköistymisen myötä ymmärrettävää, mutta arviota siitä, mihin lopullinen tarve asettuu, olisi tehtävä jatkuvasti ja pyrittävä samalla löytämään keinoja kulutuksen minimoimiseen. Lisäksi kaikissa skenaarioissa aivan oikein turpeen ja kivihiilen käyttö vähenee. Toisaalta bioenergian käyttö voi lisääntyä samalla merkittävästikin kauko- ja prosessilämmön tuotannon osalta, jos asiaan ei kiinnitetä huomiota. Tämä kehitys ei olisi CO₂-päästöjen kasvun vuoksi kannatettavaa.

Vaikka energian loppukulutuksen kokonaismäärä vähenee jonkin verran kaikissa neljässä skenaarioissa, sähkön kulutus kuitenkin kasvaa. Näin ollen loppukulutuksen tehostuminen kohdistuisi erityisesti polttoaineisiin ja lämpöön, joita samaan aikaan korvataan ainakin osittain sähköllä. Tämä vaikuttaa todennäköiseltä tulevaisuudenpolulta. Kuten primäärienergian kulutuksen osalta, on myös sähkötarpeen arviota tehtävä jatkuvasti ja pyrittävä aktiivisesti minimoimaan sen määrää.

Sähkön loppukulutuksen kasvu alkaa nopeasti 2020-luvulla ollen ennusteiden mukaan jo 100 TWh:n tasolla vuoteen 2030 muissa kuin Yhteiskunta edellä- skenaarioissa ja se saavuttaa jopa 180 TWh:n tason 2050 mennessä Markkinat edellä- vaihtoehdoissa. Sähkön loppukulutuksen kasvu on huomattavaa ja siihen on varauduttava energiantensiivisessä teollisuudessa, jossa erityisesti vedyn ja sähköpolttoaineiden tuotanto sekä DACCS lisäävät sähkön tarvetta. Myös liikenteessä tapahtunee huomattavaa sähkön tarpeen kasvua kuten myös datataloudessa, kuten suunnitelmassakin todetaan.

Suomen tulee tavoitella mahdollisimman suurta hyötyä puhtaan ja edullisen sähkön tarjonnan lisääntymisestä. Hyvän sähkön tarjontatilanteen taustalla on sekä Suomen maantieteellisiä erityispiirteitä että onnistunutta energiapolitiikkaa. Jotta koko kansantalous hyötyy, pitää puhtaan energian ympärille houkutella teollisia investointeja. Sähkö- ja vetyverkoston rakentamisella pitää varmistaa se, että ensisijaisesti Suomessa toimivalle teollisuudelle turvataan kohtuuhintainen energia. Näin houkutellaan uutta kestävää teollisuutta. Lisäksi ylijäämä sähköä voidaan viedä myös mm. Keski-Eurooppaan.

Teollisuus ja palvelut – kokonaisuudessa tunnistetaan hyvin energiantensiivisen prosessiteollisuuden vaikutus kokonaisuuteen ja jo nyt eri toimialojen vähähiilietiekarttojen kunnianhimoiset tavoitteet irtautua fossiilisten polttoaineiden käytöstä. Oleellista on panostaa vihreään siirtymään, TKI:n ja tuotteiden ja palveluiden arvonlisän kasvuun. Datakeskuksia ei ole kuitenkaan pidemmän päälle järkevää houkutella, jos ei samalla panosteta TKI:n ja digitalisaatioon kehittämiseen ja osaamiseen Suomessa osana kokonaisuutta. Vain näin saadaan riittävä lisäarvoa eikä vain energiasyöppöjä, jotka työllistävät paikallisesti melko vähän ihmisiä.

Työehdot/Björkbacka

11.3.2026

Metsäteollisuuden tuotannon kehityksestä ja kehityksen edellyttämistä hakkuumääristä tehdyt variaatiot ovat haastavia hahmottaa sekä yhdessä että erikseen. Maankäyttösektorin ja metsien pysyminen nieluna on Suomelle erittäin haastavaa. Eri skenaarioissa olisikin tärkeää kiinnittää tähän kokonaisuuteen erityistä huomiota ja tehdä yksityiskohtaisempia vaihtoehtoskenaarioita, jotka ovat toteutettavissa sekä ilmasto- että sosiaalisista lähtökohdista käsin.

Maankäyttösektori on kaikkien skenaarioiden mukaan päästölähde vuonna 2025, mutta kääntyy nieluksi vuonna 2035 muiden kuin Markkinat edellä - skenaariossa, mikä ei tavoita nielua vielä 2055 vuoteenkaan mennessä. Skenaarioiden suuret erot selittyvät pääasiassa metsien erilaisilla hakkuumäärillä. Myös puutuotteiden osalta skenaarioiden välillä on eroja, mikä on loogista.

Vaikka maataloudessa kaikkien skenaarioiden mukaan sen kasvihuonekaasut vähenevät, on huomioitava, että vähenemä on hyvin maltillista verrattuna kaikkiin muihin toimialoihin.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätiedot

Pia Björkbacka
johtava asiantuntija, ilmasto ja kestävä kehitys
pia.bjorkbacka@sak.fi
puh. 050 464 5342